

## Utrikesutskottets betänkande

1981/82: 8

### om åtgärder mot diskriminering av handikappade

#### Motionen

I motion 1980/81: 1200 av Gunnel Jonäng (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär åtgärder och agerande i internationella fora i syfte att förhindra diskriminerande lagstiftning enligt vad som anförts i motionen.

Motionären redovisar ett tyskt rättsfall, i vilket en resebyrå ålades att återbetala en del av resekostnaderna för en person som ansåg sig ha blivit besvärad av att behöva bo på samma hotell som handikappade gäster. Rättsfallet kan få prejudicerande betydelse och medföra svårigheter för andra handikappade att bo på utländska turisthotell, menar motionären och kräver internationella åtgärder som förhindrar diskriminerande lagstiftning.

#### Bakgrund

En tysk medborgare deltog 1976 i en sällskapsresa till Grekland och bodde därvid på samma hotell som en grupp handikappade svenska ungdomar. Efter sin hemkomst krävde resenären kompensation av sin resebyrå bland annat för den nedsättning av semesterresans värde som hon ansåg att närvaron av de handikappade medfört. Landsrätten i Frankfurt am Main – som var målets andra instans – tillerkände i februari 1980 den klagande nedsättning av resans pris.

Domstolsutslaget väckte betydande uppmärksamhet i Förbundsrepubliken och i andra länder, eftersom det kunde befaras få prejudicerande verkan och leda till att researrangörer avböjde deltagande från handikappade i sällskapsresor. Som svar på en fråga i tyska förbundsdagen framhöll förbundsregeringen att den av konstitutionella skäl var förhindrad att kommentera själva domen men att man inte delade farhågorna att denna dom i ett enskilt fall skulle kunna leda till en diskriminering av handikappade i detta avseende. Förbundsregeringen gav också uttryck för sin beslutssamhet att på olika sätt arbeta för de handikappades likaberättigande.

I den svenska riksdagen blev domen den 9 juni 1980 föremål för en fråga, på vilken dåvarande justitieminister Håkan Winberg svarade att den tyska domstolens inställning verkade främmande för svenskt tänkesätt. De svenska domstolarnas självständighet gjorde det emellertid omöjligt för justitieministern att uttala sig om hur svenska domstolar skulle ställa sig i mål av detta slag. Ett liknande svar lämnades av justitieminister Winberg som svar på en fråga i Nordiska rådet den 6 mars 1981.

Det finns inga internationella konventioner som synes direkt tillämpliga på ifrågavarande fall, även om diskriminering av handikappade kan sägas strida mot andan i såväl FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter som Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Detta hindrar inte att frågan om handikappades lika rättigheter uppmärksammas även i internationella sammanhang. OECD:s turistkommitté har efter framställning från den svenska handikapprörelsen behandlat frågan om handikappades rättighet att på lika villkor delta i sällskapsresor och gjort ett uttalande som syftar till att förhindra diskriminering i sådana fall. Även Europarådets parlamentariska församling har i en rekommendation till medlemsregeringarna tagit upp de handikappades situation. I ett anförande i anslutning till debatten om denna rekommendation erinrades från svenskt håll särskilt om den oro som den tyska domen förorsakat i Sverige och andra länder.

Slutligen har FN:s generalförsamling fastslagit de handikappades rättigheter, bland annat i två deklarationer år 1975 om mentalt och fysiskt handikappade personer samt i de resolutioner som föregått utropandet av år 1981 som det internationella handikappåret.

Inom ramen för handikappåret utarbetar en FN-kommitté en aktionsplan för arbetet för de handikappade, vilken skall antas av nästa års generalförsamling. I denna aktionsplan skall ges anvisningar och rekommendationer syftande till att säkerställa de handikappades fullständiga och likaberättigade deltagande i samhällslivet.

### Utskottet

Under senare år har de mentalt och fysiskt handikappades villkor rönt en ökande uppmärksamhet, även internationellt. FN och flera av dess underorgan sysslar med frågan, bl. a. inom ramen för det pågående handikappåret.

Regeringen har tillsatt en särskild beredningsgrupp med företrädare för myndigheter och enskilda organisationer för att för svenskt vidkommande förbereda och genomföra handikappåret. Även i Sveriges bilaterala samarbete med utvecklingsländerna intar bistånd på handikappområdet numera en alltmer framträdande plats.

Även om diskriminering av handikappade kan sägas stå i strid med andan i de internationella konventionerna om skydd för mänskliga rättigheter, är det enligt utskottets mening uppenbart att det är önskvärt med mer preciserade internationella regler och riktlinjer till skydd för handikappades rättigheter. Debatten i Sverige och andra länder efter det uppmärksammade tyska domslutet tycks också visa att det i den allmänna opinionen och bland regeringarna finns gehör för ett bättre rättsskydd för handikappade.

Sverige har för sin del aktivt tagit del i arbetet på att inom FN under handikappåret utforma ett aktionsprogram rörande de handikappade. Ett utkast till sådant program föreligger nu och har utsänts för vidare bearbetning till FN:s medlemsregeringar. Utskottet förutsätter att den svenska regeringen verkar för att handlingsprogrammet, som skall antas av FN:s generalförsamling år 1982, får ett sådant innehåll att det även tillgodoser kravet på handikappades rätt och möjligheter att delta på lika villkor i arrangerade resor.

Det är också angeläget att regeringen i de andra sammanhang där den bedömer det möjligt förespråkar ett förstärkt internationellt rättsskydd för handikappade.

Med hänvisning till vad som här anförts får utskottet anse motion 1980/81: 1200 besvarad.

Utskottet hemställer

att riksdagen förklarar motion 1980/81: 1200 besvarad med vad utskottet anförte.

Stockholm den 10 november 1981

På utrikesutskottets vägnar

ALLAN HERNELIUS

*Närvarande vid ärendets slutbehandling:* Allan Hernelius (m), Torsten Bengtson (c), Sture Palm (s), Linnea Hörlén (fp), Olle Göransson (s), Ingrid Sundberg (m), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Per-Olof Strindberg (m), Sture Korpås (c), Carl Lidbom (s), Rune Ångström (fp), Maj-Lis Lööw (s), Anita Modin (s) och Inga-Britt Johansson (s).

